

Małgorzata Wardęcka
Politechnika Poznańska

Niepowodzenia w działalności gospodarczej wśród małych i średnich firm powiatu konińskiego

Failures in economic activity in small and medium-sized companies in the Konin County

Zarys treści: W artykule przedstawiono problematykę niepowodzeń gospodarczych przedsiębiorstw sektora MSP w odniesieniu do powiatu konińskiego. Zbadano strukturę mikro, małych i średnich przedsiębiorstw regionu oraz zanalizowano dane dotyczące wyrejestrowań przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jakie są najczęstsze przyczyny niepowodzeń gospodarczych w przedsiębiorstwach sektora MSP.

Słowa kluczowe: niepowodzenie gospodarcze, upadłość, likwidacja, MSP.

Abstract: The article presents the problems of economic failures of enterprises from the SME sector in relation to the Konin poviat. The structure of micro, small and medium-sized enterprises in the region was examined and the data on deregistrations of enterprises entered in the REGON register were analyzed. An attempt was made to answer the question what are the most common causes of economic failures in enterprises from the SME sector.

Keywords: economic failure, bankruptcy, liquidation, MSP.

Wstęp

Niepowodzenie przedsiębiorstw jest wpisane w ryzyko i stanowi nieodłączny element prowadzenia każdej działalności gospodarczej. Burzliwe przemiany gospodarcze, a także globalizacja gospodarki oraz rosnąca niepewność, jaka wiąże się z funkcjonowaniem firmy sprawiają, że przewidywanie upadłości bądź likwidacji jest coraz bardziej istotnym komponentem funkcjonowania biznesu na rynku.

Ważną częścią zmian w mechanizmach funkcjonowania przedsiębiorstw sektora MSP na rynku jest zjawisko niepowodzeń gospodarczych. Towarzyszy

ono podejmowanym przedsięwzięciom bez względu na jego zakres działalności i profil. Dlatego istotne jest w szczególności, aby zredukować zagrożenia, które prowadzą do porażek biznesowych, a w efekcie do upadłości czy likwidacji firmy. Finansowe trudności, będące następstwem bieżących problemów działalności gospodarczej przedsiębiorstwa, zagrażają jego wypłacalności. Jeżeli odpowiednia diagnoza sytuacji finansowej podmiotu zostanie sporządzona z wyprzedzeniem, a cykl działań naprawczych wdrożony odpowiednio wcześniej, może to uchronić przed tragicznymi konsekwencjami.

Uwarunkowania wyznaczające zjawisko niepowodzenia sprawiają, że jest ono wieloelementowe i wielowymiarowe. Przyczyna tych trudności tkwi często w nieprzewidywalnej naturze wzajemnych relacji między czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi określającymi konkretne przedsiębiorstwo.

Ryzyko niepowodzeń gospodarczych

Niepowodzenie w działalności gospodarczej może skutkować zakończeniem funkcjonowania przedsiębiorstwa oraz wyjściem z biznesu. Zdaniem Wickhama niepowodzenie można rozpatrywać jako brak sukcesu w relacji z celami i oczekiwaniami przedsiębiorcy. Pojawia się ono, gdy przedsięwzięcie nie spełnia zakładanych przez przedsiębiorcę oczekiwań [Wickham 2006].

Niepowodzenie następuje, gdy firma niecelowo staje się niezdolna do pozyskania nowych funduszy lub zadłużenia się w celu zawrócenia z drogi upadku; nie może zatem kontynuować działalności pod kierunkiem obecnych właścicieli lub zarządzających. Niepowodzenie jest ostatnim punktem zaprzestania działalności (wyrejestrowania) lub upadłości [Ropęga 2013, s. 33].

Może się ono odbyć zarówno przez likwidację, jak i upadłość. Decyzję o likwidacji podejmuje sam właściciel i ma ona na celu zakończenie działalności, która jest jednoznaczna z wykreśleniem z podmiotu rejestru. Likwidacja może też być następstwem ogłoszenia upadłości. Upadłość natomiast jest sytuacją prawną. Podmiot gospodarczy po spełnieniu pewnych warunków musi być uznany za upadłego na wniosek wierzycieli, współników lub samego dłużnika. Małe firmy rzadko wybierają drogę formalnej procedury upadłościowej, która jest czasochłonna i pracochłonna oraz wiąże się z dużymi dodatkowymi kosztami całego postępowania. Wiele firm, szczególnie małych, po prostu zamyka działalność, nie przeprowadzając procesu upadłościowego przed sądem [Ropęga 2011, s. 170].

Upadłość przedsiębiorstwa jest wpisana w ryzyko jego prowadzenia. Zdaniem A. Pyka upadłość jest to możliwość zaistnienia określonych zdarzeń, na które

jednostka nie ma wpływu, niezależnych od niego, dlatego nie jest w stanie im zapobiec, co całkowicie lub częściowo odbiera korzystność, skuteczność i ekonomiczność działań przedsiębiorstwa. Upadłość jest to ryzyko związane z koniecznością zaprzestania działalności gospodarczej w wyniku wystąpienia okoliczności, które uniemożliwiają jej dalsze prowadzenie [Pyka 2004, s. 55].

Zgodnie z ustawą o prawie upadłościowym i naprawczym okolicznością taką jest niewypłacalność dłużnika. Artykuł 11 ustawy stanowi, że dłużnika uznaje się za niewypłacalnego, gdy „utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonywaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące”, a także: „Dłużnik jest niewypłacalny, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące” [Ustawa Prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 28 lutego 2003 r., Dz. U. z 2003 r. nr 60, poz. 535].

Zdaniem Ł. Wilmińskiego, rozpatrując pojęcie upadłości, należy również zwrócić uwagę na termin likwidacji działalności gospodarczej. Istnieje znacząca różnica między tymi pojęciami. W przypadku likwidacji przedsiębiorstwa nie mamy do czynienia z postawieniem go w stan upadłości. Likwidacja wynika bowiem z zatwierdzenia uchwały o rozwiązaniu przez wspólników przedsiębiorstwa i prowadzi ona do zakończenia bieżących działalności po uprzednim zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli. Likwidator wyznaczany jest przez zgromadzenie wspólników. Z kolei w postępowaniu upadłościowym syndyk i zarządca sądowy powoływani są przez sąd, ponieważ upadłość przeprowadzana jest drogą legislacyjną. Likwidacja natomiast tylko w szczególnych sytuacjach wstępuje na drogę prawną [Wilmiński 2016].

Istotne dla utrzymania zdrowej kondycji przedsiębiorstwa, jak podkreśla A. Pyka, jest to, iż upadek przedsiębiorstwa nie jest nagłym zjawiskiem, ale efektem długofalowym. Odpowiednio szybkie zdiagnozowanie kryzysu, prowadzącego do pogarszania się sytuacji finansowo-ekonomicznej oraz wdrożenie odpowiednich działań naprawczych, mogłoby uchronić przedsiębiorstwo od upadłości [Pyka 2004, s. 55].

A. Tokarski wyodrębnił aż 9 kryteriów klasyfikacyjnych tego zjawiska:

- 1) sfera prawna i sfera ekonomiczna;
- 2) podmiot, wobec którego ogłaszana jest upadłość;
- 3) zasięg, którego dotyczy postępowanie upadłościowe;
- 4) zasięg skutków upadłości oraz ich oddziaływanie na społeczeństwo;

- 5) interesy stron biorących udział w postępowaniu upadłościowym;
- 6) aspekt finansowy;
- 7) determinanty kryzysu w przedsiębiorstwach;
- 8) tempo zmiany przychodów w branży;
- 9) pozostałe [Tokarski 2012, s. 172].

W sferze prawnej i ekonomicznej ważne jest, aby odróżnić pojęcie upadłości oraz bankructwa. ‘Upadłość’ to termin prawny, a ‘bankructwo’ – ekonomiczny. Używanie zastępcze obu terminów jest uzasadnione, jeżeli upadłość ta jest zawiniona i podlega karze współmiernej do winy. Natomiast w sytuacji, gdy dłużnik nie ponosi winy za upadek przedsiębiorstwa, nie jest ono bankrutem w sensie ekonomicznym [Tokarski 2012, s. 173].

W aspekcie prawnym upadłość związana jest także z następującymi czynnikami:

- 1) instytucją, której celem jest wstrzymanie eskalacji długów oraz ich skutków;
- 2) odebraniem kierownictwu przedsiębiorstwa prawa do zarządzania i gospodarowania majątkiem jednostki na rzecz syndyka powołanego przez sąd;
- 3) „egzekucją” przedsiębiorstwa [Hamrol, Chodakowski 2008, s. 19].

Upadłość ekonomiczna to sytuacja, gdy przedsiębiorstwo nie może samodzielnie kontynuować działalności oraz nie ma możliwości przywrócenia mu rentowności, płynności, a także wypłacalności [Tokarski 2012, s. 174].

Biorąc pod uwagę podmiot, wobec którego można ogłosić upadłość, możemy wyróżnić:

- 1) upadłość biznesową, dotyczącą tych firm, które w prowadzenie działalności gospodarczej bezpośrednio angażują swój majątek. W tej sytuacji upadłość jest głównie ogłaszana wobec jednostek gospodarczych [Tokarski 2012, s. 177];
- 2) upadłość niebiznesową (konsumencką) związaną z dochodzeniem roszczeń pożyczkodawców od niewypłacalnych dłużników, będących osobami fizycznymi, którzy nie prowadzą działalności gospodarczej [Kabza 2010, s. 121].

Biorąc pod uwagę zasięg skutków upadłości oraz wpływ na społeczeństwo, można wyodrębnić upadłość odizolowaną, której wpływ na społeczeństwo lokalne, krajowe czy międzynarodowe jest niewielki [Tokarski 2012, s. 177]. Z drugiej strony należy zwrócić uwagę na upadłość systemową, która silnie oddziałuje na społeczność. Ten rodzaj nazywany jest również przez teoretyków „wirusem” bankructwa, który jest tym bardziej agresywny, im więcej powiązań ma niewypłacalna jednostka z innym przedsiębiorstwami [Mączyńska, Zawadzki 2006, s. 206].

Ze względu na interesy stron biorących udział w postępowaniu upadłościowym, uwzględnić można upadłość uzasadnioną, która polega na wypychaniu z rynku nieefektywnych i niewypłacalnych przedsiębiorstw. Dotyczy firm bankrutujących w wyniku nieudolnego zarządzania lub przez gwałtowne zmiany na rynku. Upadłość symulowana dotyczy takich przedsiębiorstw, z których zarząd wyprowadził kapitał lub majątek, by następnie umyślnie doprowadzić do jego upadku [Tokarski 2010, s. 101].

Aby móc odpowiedzieć na pytanie, jakie popełniono błędy, które przyczyniły się do upadku firmy, należy dokładnie prześledzić etapy kryzysu w przedsiębiorstwie. W większości przypadków bowiem upadłość jest procesem ciągłym, w którym wyróżnić można kilka etapów. Od pojawienia się pierwszych oznak, poprzez ignorowanie finansowych i niefinansowych symptomów, podejmowanie błędnych działań, które w końcowej fazie kryzysu prowadzą jednostkę do upadłości [Korol 2010, s. 25].

Kondycja finansowa przedsiębiorstwa pogarsza się na skutek oddziaływania kilku czynników jednocześnie, między którymi zachodzi tzw. efekt domina, zgodnie z którym jedne problemy generują kolejne, pogłębiając tym samym kryzys [Pierchalska 2014, s. 35].

Wśród czynników mających wpływ na powstanie kryzysu w przedsiębiorstwie, a w najgorszym przypadku prowadzących do jego upadku, wyróżnia się dwa rodzaje przyczyn:

- 1) egzogeniczne (zewnętrzne) przyczyny upadłości są niezależne od jednostki, nie ma ona zatem wpływu na ich występowanie, a w ramach tych czynników wyróżnia się czynniki zewnętrzne makroekonomiczne oraz mikroekonomiczne;
- 2) endogeniczne (wewnętrzne) przyczyny upadłości, które swoje źródło mają w procesach zachodzących w samym przedsiębiorstwie i kierownictwo ma na nie bezpośredni wpływ. Wynikają przede

wszystkim z nieumiejętnego zarządzania i mogą występować w takich obszarach funkcjonowania, jak: strategia, ludzie, finanse, struktura organizacyjna i technika [Grądzki, Zakrzewska-Bielawska 2009, s. 13-14].

Firmy sektora MSP mają ograniczone zasoby i kompetencje, często związane jedynie z osobą właściciela. Brak decyzji co do potrzeby ich powiększenia przez samego przedsiębiorcę, czy też pozyskania z otoczenia poprzez zatrudnienie specjalistów, powoduje wejście firmy na ścieżkę niepowodzenia gospodarczego. W szczególności gwałtowne i nagłe sytuacje w działalności firmy, które mają charakter negatywny, mogą zapoczątkować kryzys, a to z kolei, zwłaszcza w ostatniej fazie, oznacza nieuchronność wystąpienia porażki w prowadzonym biznesie [Ropęga 2013, s. 29].

Przedsiębiorstwa MSP powiatu konińskiego

Główną cechą gospodarki rynkowej jest znaczący udział małych i średnich firm w tworzeniu produkcji i usług. O sile i konkurencyjności tych gospodarek stanowią głównie firmy z sektora MSP. Duże przedsiębiorstwa, w związku z procesem globalizacji, decydują się na przenoszenie swojej produkcji do krajów oferujących lepsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej. W związku z tym bardzo ważne jest zwrócenie uwagi na rozwój małych i średnich firm wśród społeczności lokalnych. Państwowe jednostki samorządu terytorialnego, zarówno na szczeblu województwa, powiatu czy gminy, mają potencjał, który należy wykorzystać, aby wspierać powstawanie i rozwój przedsiębiorstw sektora MSP, a także przeciwdziałać ich likwidacji. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości może pomóc w rozwiązaniu problemu, jakim jest bezrobocie (MSP-24, 03.11.2019).

Aby zwrócić uwagę na rolę, jaką pełnią przedsiębiorstwa MSP w gospodarce lokalnej powiatu konińskiego, należy przyrzeć się ogólnej strukturze przedsiębiorstw w regionie.

Tabela 1. Struktura przedsiębiorstw powiatu konińskiego według liczby pracujących w latach 2013–2018

Lata	Małe i średnie przedsiębiorstwa w %	Małe i średnie przedsiębiorstwa o liczbie pracujących w %		
		[0-9]	[10-49]	[50- 249]
2013	99,82	95,52	3,35	0,95
2014	99,81	95,67	3,22	0,92
2015	99,80	95,94	2,96	0,90
2016	99,81	96,07	2,91	0,83
2017	99,81	96,35	2,65	0,81
2018	99,96	96,67	2,88	0,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższych danych przedsiębiorstwa, które zatrudniają do 9 pracowników, czyli przedsiębiorstwa skali mikro, stanowią powyżej 95% wszystkich firm zarejestrowanych w powiecie konińskim. Analizując dane w okresie od 2013 do 2018 r., możemy zaobserwować tendencje wzrostu, co świadczy o jeszcze większym zdominowaniu lokalnej gospodarki przez mikroprzedsiębiorstwa. Podmioty zatrudniające do 49 pracowników stanowią w roku 2018 w regionie konińskim 2,88% i wykazują w badanym okresie 6 lat tendencję spadkową. Z kolei średnie firmy, tj. zatrudniające do 249 osób, stanowią niespełna 1% – w 2018 r. było to 0,41% i w rozważanym okresie także zanotowały spadek.

Z powyższych danych wynika, że w powiecie konińskim przedsiębiorstwa sektora MSP stanowią aż 99,9% wszystkich przedsiębiorstw. W analizowanym okresie liczba ta wykazuje minimalne odchylenie, tj. o 0,1 punktu procentowego, co oznacza, że liczba przedsiębiorstw sektora MSP utrzymuje się na bardzo wysokim i stabilnym poziomie w stosunku do liczby przedsiębiorstw ogółem. Należy natomiast zauważyć, że zmienia się struktura wewnętrzna w sektorze. Wzrasta liczba mikroprzedsiębiorstw, kosztem małych i średnich firm w regionie.

Znaczenie sektora MSP dla lokalnej społeczności jest ogromne, dlatego ważnym aspektem jest również trwanie tych przedsiębiorstw na rynku oraz niwelowanie barier, które przyczyniałyby się do niepowodzeń gospodarczych i ostatecznie do upadku firm.

Z raportu PARP wynika, że pierwszy rok działalności przeżywają w Polsce nieco ponad dwie na trzy firmy. Wskaźnik przeżywalności jest wyższy w przypadku większych podmiotów – 92,4% średnich i 94,7% dużych przedsiębiorstw powsta-

łych w 2016 r. prowadziło działalność w 2017 r. Wskaźnik małych firm z kolei wynosił 80,5%. Natomiast mikroprzedsiębiorstwa cechuje najniższa przeżywalność i wynosi poniżej 70% [Łapiński 2018, s. 15].

Wśród wykreślonych podmiotów gospodarczych według stanu na 31 grudnia 2018 r. przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (84,3%), a spółki handlowe stanowiły 8,3% wyrejestrowanych podmiotów. Podobnie jak w przypadku nowo zakładanych firm, podmioty wyrejestrowane prowadziły działalność głównie w ramach: handlu, naprawy pojazdów samochodowych (28,3% ogółu wykreślonych jednostek w analizowanym okresie), budownictwa (16,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (8,1%) oraz przetwórstwa przemysłowego (7,6%) [Olbrot-Brzezińska, Nowara, Kowalka 2019, s. 29].

Aby otrzymać obraz skali problemu niepowodzeń w działalności gospodarczej, należy przeanalizować dane z regionu dotyczące wyrejestrowań przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON. Poniżej przedstawiono dane dotyczące wyrejestrowań z rejestru REGON dla regionu konińskiego, województwa wielkopolskiego, a także całej Polski.

Tabela 2. Stosunek liczby podmiotów wyrejestrowanych do ogólnej liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w % w mieście Konin, powiecie konińskim, województwie wielkopolskim oraz w całej Polsce w latach 2013–2018

Lata	Stosunek liczby podmiotów wyrejestrowanych do ogólnej liczby przedsiębiorstw w %			
	Miasto Konin	Powiat koniński	Województwo wielkopolskie	Polska
2013	8,4	8,0	6,5	6,6
2014	8,7	8,4	7,1	7,4
2015	8,9	9,1	7,3	7
2016	8,1	8,1	6,9	6,9
2017	7,6	8,3	6,4	6,7
2018	9,9	6,6	7,1	7,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powyższej tabeli przedstawiono wskaźnik wyrejestrowań, tj. stosunek liczby przedsiębiorstw wyrejestrowanych do liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w latach 2013–2018 dla miasta Konin, powiatu konińskiego, województwa wielkopolskiego i dla Polski.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że wartość wskaźnika wyrejestrowań zarówno dla miasta Konina, jak i całego powiatu konińskiego w latach

2013–2016 wykazuje jedynie nieznaczne wahania. W roku 2017 liczba wyrejestrowań była większa w powiecie konińskim o 0,7 punktu procentowego. Największą dysproporcję możemy zauważyć w 2018 r., gdzie miasto Konin odnotowało wzrost w porównaniu do powiatu o 3,3 punktu procentowego. W tym właśnie okresie powiat koniński pierwszy raz odnotował spadek udziału wyrejestrowań w porównaniu do średniej krajowej oraz wojewódzkiej i osiągnął poziom 6,6 punktu procentowego. W skali całego kraju oraz województwa wielkopolskiego możemy mówić o nieznaczających zmianach wahających się maksymalnie o 0,5 punktu procentowego. Może to świadczyć o większej rotacji przedsiębiorstw na rynku lokalnym.

W Polsce możemy zaobserwować tendencje do zakładania firm. Od 2014 r. rośnie liczba mikroprzedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw. Wzrasta także udział sektora MSP w tworzeniu PKB. Firmy te wykazują trend wzrostowy, jeśli chodzi o liczbę miejsc pracy, produktywność oraz nakłady inwestycyjne [Pałasz, www.rp.pl].

Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS, w 2018 r. – podobnie jak w poprzednich latach – zdecydowana większość podmiotów powiatu konińskiego należała do sektora prywatnego. W grudniu 2018 r. było to 96,7% ogółu przedsiębiorstw. Ponad $\frac{3}{4}$ podmiotów tego sektora stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie: handlu, naprawy pojazdów samochodowych (25%), budownictwa (14,3%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (11,3%) [Olbrót-Brzezińska, Nowara, Kowalka 2019, s. 24].

Jednak, jak wynika z badania „Bezpieczeństwo małych firm w Polsce”, SMEO i ERIF BIG, mali przedsiębiorcy przyzwyczaili się do zaciągania długów, co wpływa na wystąpienie trudności z zabezpieczeniem gotówki dla firmy. Jedna trzecia podmiotów narzeka na niespłacane w terminie faktury. W ciągu ostatnich dwóch lat aż 63% firm nie uzyskało należności za wykonaną usługę. To z kolei prowadzi do niepowodzeń gospodarczych [Chełchowski, Rakowski www.media.smeo.pl]. Dlatego ważne jest, aby jednostki te jak najdłużej utrzymywały się w dobrej kondycji i prowadziły działalność gospodarczą, co pozytywnie wpłynie na rozwój lokalnego rynku. Aby sprawdzić, jak kształtuje się sytuacja na rynku konińskim, należy rozważyć, jaka jest tendencja w wyrejestrowaniach przedsiębiorstw w porównaniu do lat ubiegłych w poszczególnych gminach powiatu konińskiego. W tym celu zestawiono udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w % w Polsce, województwie, powiecie oraz we wszystkich gminach powiatu w 2015 i 2018 r.

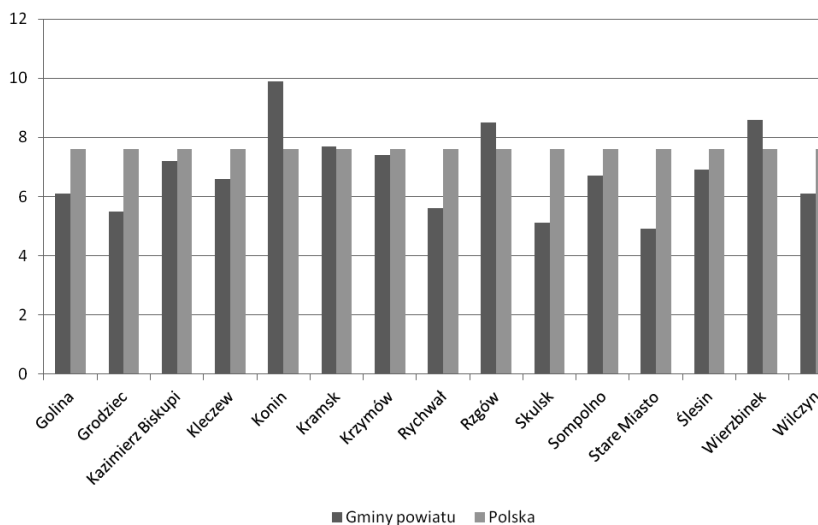
Tabela 3. Podmioty gospodarcze powiatu konińskiego – stosunek liczby podmiotów wyrejestrowanych do liczby przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON w %

Jednostki terytorialne	Stosunek liczby podmiotów wyrejestrowanych do liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w %	
	31.12.2015 r.	31.12.2018 r.
Polska	7,0	7,6
Województwo wielkopolskie	7,3	7,1
Powiat koniński	9,1	6,6
Golina	12,3	6,1
Grodzic	10,2	5,5
Kazimierz Biskupi	9	7,2
Kleczew	8,1	6,6
Konin	7,8	9,9
Kramsk	12,4	7,7
Krzymów	8,5	7,4
Rychwał	7,3	5,6
Rzgów	7,9	8,5
Skulsk	9,2	5,1
Sompolno	7,8	6,7
Stare Miasto	8,3	4,9
Ślesin	8,8	6,9
Wierzbinek	7,4	8,6
Wilczyn	8,1	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższych danych, sytuacja w poszczególnych gminach powiatu jest zmienna. Jednak w porównaniu do roku 2015 większość gmin w 2018 r. zanotowała zmniejszenie udziału firm wyrejestrowanych. Tylko dwie gminy powiatu, tj. Rzgów (8,5%) i Wierzbinek (8,6%) oraz miasto Konin (9,9%) odnotowały wyższy wskaźnik wyrejestrowań w porównaniu do roku 2015. Optymistycznie również wygląda wskaźnik całego powiatu na dzień 31 grudnia 2018 r., który kształtuje się na poziomie 6,6% i jest niższy od wyniku województwa o 0,5% oraz od wskaźnika krajowego o 1%. Z powyższych danych można wnioskować, że przedsiębiorstwa w gminach powiatu konińskiego zaczynają osiągać większą stabilizację, dłużej utrzymują się na rynku, a także w mniejszym stopniu doznają niepowodzeń gospodarczych, które kończą się likwidacją działalności.

Porównanie wskaźnika wyrejestrowanych przedsiębiorstw w poszczególnych gminach powiatu konińskiego do wskaźnika krajowego w 2018 r. przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Wskaźnik wyrejestrowań przedsiębiorstw w poszczególnych gminach powiatu konińskiego i w Polsce w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym istotnym aspektem z punktu widzenia niepowodzeń jednostek gospodarczych w powiecie konińskim jest ocena liczby nowo powstałych przedsiębiorstw do liczby wyrejestrowań.

Tabela 4. Bilans podmiotów nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON w 2018 r.

Gminy powiatu konińskiego	Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 31.12.2018 r.	Przedsiębiorstwa wykreślone z REGON wg grup sekcji PKD 2007 31.12.2018 r.	Bilans
Golina	143	70	73
Grodziec	57	22	35
Kazimierz Biskupi	97	72	25
Kleczew	103	49	54
Konin	788	812	-24
Kramsk	144	72	72
Krzyków	91	53	38
Rychwał	106	41	65

Gminy powiatu konińskiego	Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 31.12.2018 r.	Przedsiębiorstwa wykreślone z REGON wg grup sekcji PKD 2007 31.12.2018 r.	Bilans
Rzgów	95	47	48
Skulsk	76	22	54
Sompolno	109	57	52
Stare Miasto	155	73	82
Ślesin	187	94	93
Wierzbiniek	63	32	31
Wilczyn	47	26	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując bilans nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów w 2018 r., należy zauważyć, że we wszystkich gminach liczba nowo powstałych podmiotów przewyższała liczbę wyrejestrowanych. Najkorzystniejszy bilans zanotowano w gminie Ślesin, osiągając liczbę (93), Stare Miasto (82), Golina (73) oraz Kramsk (72). Jedynie w mieście Konin liczba wyrejestrowań w 2018 r. przewyższyła liczbę nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw i osiągnęła wynik ujemny na poziomie – 24.

Zdecydowanie mniej podmiotów gospodarczych, zwłaszcza z sektora MSP, decyduje się na sądowe postępowanie upadłościowe. Analiza struktury liczby postępowań upadłościowych według klas wielkości pokazuje, że najczęściej upadłości w zarówno w 2014 r., jak i 2015 r. ogłoszono wobec małych przedsiębiorstw, a następnie wobec mikro i średnich. Udział małych i średnich przedsiębiorstw w sądowym postępowaniu upadłościowym ogółem zmniejszył się w 2015 r. odpowiednio do poziomu 43% i 23%. W małych przedsiębiorstwach, odmiennie niż miało to miejsce wśród ogółu przedsiębiorstw, najmniej upadłości odnotowano w przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością produkcyjną. Liczba ogłoszonych upadłości w produkcji wzrosła w 2015 r. Najwięcej upadłości odnotowano w działalności usługowej, a ich liczba w porównaniu do 2014 r. wzrosła. Odnotowano bardzo duży udział (29% w 2014 r. i 25% w 2015 r.) upadłości małych przedsiębiorstw budowlanych. Wśród średnich przedsiębiorstw najmniej upadłości ogłoszono w działalności handlowej. We wszystkich rodzajach działalności średnich przedsiębiorstw w 2015 r. zmniejszyła się liczba upadłości. W handlu zmniejszyła się w 2015 r. aż o 60 punktów procentowych. Ponownie uwagę zwraca duży udział (znacznie wyższy niż w małych przedsiębiorstwach) upadłości

średnich przedsiębiorstw budowlanych. Najwięcej postępowań upadłościowych w 2014 r. ogłoszono w działalności usługowej, natomiast w 2015 r. była to już ze znaczną przewagą działalność produkcyjna [Kaczmarek, Kolegowicz, Krzemiński 2016, s. 9].

Ogromnym problemem, z jakim borykają się również firmy sektora MSP, są zatory płatnicze. Stanowią one częstą przyczynę likwidacji firm. Z dotychczasowych badań wynika, że aż 80-90% przedsiębiorców dotykają opóźnienia w otrzymywaniu zapłaty od kontrahentów [Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii 2018, s. 8]. Skutki zatorów najbardziej odczuwają mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa, które – jako słabsi uczestnicy rynku – są zmuszone do akceptowania braku zapłaty w terminie czy absurdalnie długich terminów płatności narzucanych przez kluczowych, dużych klientów.

Aby przeciwdziałać zatorom płatniczym, wprowadzono rozwiązania prawne Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych (Dz. U. 2019.1649). Najszersze zmiany dotyczą Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, w której, oprócz gruntownej nowelizacji przepisów dotyczących terminów zapłaty, odsetek i rekompensat, dodano zupełnie nowe regulacje o charakterze administracyjno-prawnym, wprowadzające kary finansowe za nadmierne opóźnianie się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych oraz obowiązek ujawniania przez największe firmy informacji o ich praktykach płatniczych. W związku z poszerzeniem zakresu regulacji zmianie uległ również tytuł ustawy, któremu nadano brzmienie „ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych”. Ustawa nowelizująca zawiera także zmiany w procedurze cywilnej, obejmujące uproszczenie postępowania zabezpieczającego w zakresie roszczeń pieniężnych wynikających z transakcji handlowych o wartości nieprzekraczającej 75 tys. zł. Ponadto wprowadza w podatkach dochodowych instytucję analogiczną do „ulgi na złe długi” stosowanej w podatku VAT, jak również rozszerza katalog czynów nieuczciwej konkurencji o nieuzasadnione wydłużanie terminów zapłaty [www.parp.gov.pl, 2019, dostęp: 10.01.2020 r.].

Zakończenie

Upadłość lub likwidacja przedsiębiorstwa oznacza najczęściej koniec jego działalności. Analizując upadek przedsiębiorstwa, należy odróżnić przyczyny upadku od objawów pogarszającej się kondycji, zakończonej upadłością. Objawy mówią o przyczynach kryzysu, dlatego w porę zdiagnozowana sytuacja i podjęte

odpowiednie działania zaradcze mogą zapobiec upadłości. Istnieje wiele symptomów przemawiających za tym, że egzystencja danego podmiotu jest zagrożona. Przyczyny pogarszającej się kondycji finansowej, a w konsekwencji upadłości, mogą być różne. Jednak najczęstszą przyczyną, na którą najczęściej wskazują przedsiębiorstwa z sektora MSP, jest brak płynności finansowej rozumiany jako brak zdolności płatniczej. Najpoważniejszym problemem są opóźnienia w zapłatach za transakcje handlowe. Dłużnicy, którzy popadają w problemy finansowe, decydują się na zaciąganie kolejnych kredytów, które wpędzają firmę w spiralę zadłużenia. Z kolei brak płynności finansowej przekłada się na opóźnienia w wypłatach dla pracowników, które na dalszych etapach mogą skutkować opóźnieniami w zapłacie za podstawowe zobowiązania przedsiębiorstwa, jak również zwolnieniami wśród pracujących osób. Utrata kontrahentów i pracowników w szybkim czasie przyczynia się do upadku przedsiębiorstwa.

Bibliografia

Grądzki R., Zakrzewska-Bielawska A., *Przyczyny i objawy kryzysu w polskich przedsiębiorstwach*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, t. 2, nr 3, Gdańsk 2009, s. 13.

Hamrol M., Chodakowski J., *Prognozowanie zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Wartość predykcyjna polskich modeli analizy dyskryminacyjnej*, Badania Operacyjne i Decyzje, nr 3/2008, s. 18-19.

Kabza E., *Wybrane problemy upadłości konsumenckiej w świetle nowej regulacji*, [w:] Studia Iuridica Toruniensia (praca zbiorowa), t. 5, Toruń 2010, s. 121.

Kaczmarek J., Kolegowicz K., Krzemiński P., *Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce wobec zagrożenia upadłością. Analiza lat 2014–2015*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2016, s. 9.

Korol T., *Systemy ostrzegania przedsiębiorstw przed ryzykiem upadłością*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010, s. 25.

Lapiński J., *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2018, s. 15.

Mączyńska E., Zawadzki M., *Dyskryminacyjne modele predykcji bankructwa przedsiębiorstw*, „*Ekonomista*”, nr 2/2006, s. 206.

Olbrót-Brzezińska A., Nowara W., Kowalka E., *Analiza statystyczna na potrzeby Programu Wspierania Przedsiębiorczości w Koninie na lata 2020–2024*, Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS, Poznań 2019, s. 24, 29.

Pierchalska B., *Analiza finansowa oraz modele przewidywania upadłości jako narzędzie oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, „*Finanse i Prawo Finansowe*”, t. 1, nr 1/2014, s. 35.

Pyka A., *Sekurytyzacja wobec ryzyka upadłości przedsiębiorstw*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, nr 49, Poznań 2004, s. 55.

Ropęga J., *Proces niepowodzeń gospodarczych sektora MSP*, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 653, „*Ekonomiczne Problemy Usług*”, nr 69, „Strategiczne podstawy przedsiębiorczości opartej na wiedzy”, Szczecin 2011, s. 170.

Ropęga J., *Ścieżki niepowodzeń gospodarczych. Redukcja zagrożenia niepowodzeniem jako element strategii małej firmy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 33.

Tokarski A., *Charakterystyka podstawowych rodzajów upadłości firm w edukacji przedsiębiorczości*, „*Przedsiębiorczość — Edukacja*”, nr 8/2012, s. 173-177.

Tokarski A., *Upadłość przedsiębiorstwa jako naturalny regulator konkurencji i przedsiębiorczości w gospodarce rynkowej na przykładzie gospodarki polskiej*, „*Przedsiębiorczość — Edukacja*”, nr 6/2010, s. 101.

Wilmiński Ł., *Likwidacja spółki to nie upadłość*, „*Rzeczpospolita*”, gofin.pl, dostęp: 08.11.2016.

Wickham P.A., *Strategic Entrepreneurship: A Decision-Making Approach to New Venture Creation and Management*, 4th edition, Pearson Education Ltd., Essex 2006.

Wpływ sektora MSP na rozwój gospodarki lokalnej, Portal Polskich Przedsiębiorców MSP-24 (03.11.2019).

Ustawa Prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 28 lutego 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. nr 60, poz. 535).

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych (Dz.U.2019.1649).

<https://www.rp.pl/ForumMSP/305229958-Male-i-srednie-firmy-to-glowna-sila-polskiej-gospodarki.html>, A. Pałasz, dostęp: 07.11.2019 r.

<http://media.smeo.pl/46826-male-firmy-w-2019-rok-wchodza-z-nadzieja-i-z-problemami-raport>, P. Chełchowski, M. Rakowski, dostęp: 07.11.2019 r.

<https://www.gov.pl/web/rozwoj/zielona-ksiega-nt-zatorow-platniczych>, Zatory płatnicze w Polsce. Zielona Księga, Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, kwiecień 2018 r., s. 8, dostęp: 07.11.2019 r.

<https://www.parp.gov.pl/component/content/article/57873:ograniczenie-zatorow-platniczych-nowe-instrumenty-dyscyplinowania-niesolidnych-dluznikow>, dostęp: 10.01.2020 r.